

УПРАВЛІНСЬКІ, ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ, СОЦІОЛОГІЧНІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

УДК 796.075:796.035.2-057.36

БОНДАР А. С., КОНДРАЩЕНКО С. М.

Харківська державна академія фізичної культури

Спортивно-масова робота студентів і курсантів, які проходять військову службу за контрактом на посадах осіб офіцерського складу

Анотація. Мета: вивчення особливостей організації спортивно-масової роботи студентів та курсантів, які проходять військову службу за контрактом на посадах осіб офіцерського складу. **Матеріал і методи:** застосовано комплекс методів: аналіз літературних джерел і документів, системний аналіз, опитування (анкетування), методи математичної обробки даних. У анкетуванні взяло участь 97 респондентів – 29 курсантів 5 курсу і 68 студентів 4 курсу військово-юридичного факультету Національного університету «юридична академія України імені Ярослава Мудрого». **Результати:** різними видами рухової активності у вільний від навчання час займаються 69% опитаних курсантів і лише 35% студентів, при цьому 48% курсантів і 43% студентів обирають ігрові види спорту (футбол, волейбол, баскетбол), 65,5% курсантів і 48,5% студентів займаються спортом для самовдосконалення та самореалізації, при цьому 45% курсантів і 32% студентів планують обов'язково продовжити займатися обраним видом спорту після закінчення навчання. **Висновки:** проведене дослідження серед студентів 4 курсу та курсантів 5 курсу військово-юридичного факультету показало, що курсанти серйозно підходять до обраної професії та розуміють важливе значення фізичної підготовки у майбутній службі, вони здатні до об'єктивної оцінки рівня своєї фізичної підготовленості і готові до подальшого самовдосконалення.

Ключові слова: військовослужбовці, фізична підготовка, види фізичної активності, види спорту, спортивні змагання.

Вступ. Підвищення рівню фізичної підготовленості військовослужбовців має особливе значення в сьогоденні умовах реформування Збройних Сил України, саме тому вдосконалення системи фізичної підготовки військовослужбовців є актуальним і невідкладним питанням.

Невід'ємною складовою фізичної підготовки військовослужбовців є спортивно-масова робота, а спортивні досягнення вітчизняних військових є вагомим внеском у підвищення авторитету армії та зміцнення обороноздатності нашої держави.

Сучасні вітчизняні дослідники у своїх роботах розкривали окремі питання фізичної підготовки військовослужбовців. Так, С. Номеровський (2009) розглянув вікові діапазони для фізичної підготовки військовослужбовців, Ю. Грошев (1987), В. Сухоцький (1993) – особливості військово-фізичної підготовки у зарубіжних країнах, О. Бодрук (2001) окреслив національні і міжнародні аспекти структури воєнної безпеки, О. Боярчук (2006), О. Гусак (2006), В. Корчагін (2010), О. Ольховий (2006, 2012), О. Радкевич (2006), С. Романчук (2006) вивчали особливості фізичної підготовки Збройних Сил України для різних військових спеціальностей, С. Романчук (2006) також підіймав питання щодо формування мотивації до занять фізичною підготовкою і спортом курсантів технічних військових навчальних закладів, але серед вивчених наукових робіт, не було такої, що узагальнює дані щодо організації спортивно-масової роботи військовослужбовців України, що й обумовило вибір теми дослідження.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано згідно з Тематичним планом науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури на 2013–2015 рр. за темою 1.5 «Методологічні основи стратегічного розвитку сфери фізичної культури та спорту в регіоні» (державний реєстраційний номер 0113U004615), а також в рамках реалізації фундаментального наукового проекту на 2015–2017 рр.

«Теоретико-методичні основи розвитку неолімпійського спорту» (номер державної реєстрації 0115U002372).

Мета дослідження: вивчення особливостей організації спортивно-масової роботи студентів та курсантів, які проходять військову службу за контрактом на посадах осіб офіцерського складу.

Завдання дослідження:

1. Розглянути спортивно-масову роботу як складову фізичної підготовки військових фахівців, які проходять військову службу за контрактом на посадах осіб офіцерського складу.

2. Визначити ставлення студентів та курсантів до занять фізичними вправами під час навчання та вибору видів фізичної активності у вільний від навчання час.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводилося з січня 2014 р. по травень 2015 р., у дослідженні використано комплекс методів, адекватних меті і завданням дослідження: аналіз літературних джерел і документів, системний аналіз, опитування (анкетування), методи математичної обробки даних. У анкетуванні, яке було проведено для визначення ставлення студентів та курсантів до занять фізичними вправами під час навчання та вибору видів фізичної активності у вільний від навчання час, взяло участь 97 респондентів, серед яких 29 курсантів 5 курсу і 68 студентів 4 курсу військово-юридичного факультету Національного університету «юридична академія України імені Ярослава Мудрого», опитувальний лист включав 10 питань змішаного типу.

Результати дослідження та їх обговорення. Згідно з Настановою з фізичної підготовки у Збройних Силах України (НФП-2009), затвердженою Наказом Міністра оборони України від 30.12.2009 № 685, спортивно-масова робота у Збройних Силах України спрямована на залучення військовослужбовців до регулярних занять військово-прикладними і масовими видами спорту, підвищення рівня спортивної майстерності і фізичної підготовленості, виконання вправ військово-спортивного комплексу (ВСК) та організацію змістовного дозвілля військовослужбовців [2].

[dx.doi.org/10.15391/snsv.2015-6.001](https://doi.org/10.15391/snsv.2015-6.001)

© БОНДАР А. С., КОНДРАЩЕНКО С. М., 2015

Спортивно-масова робота у вищому навчальному закладі є невід'ємною складовою фізичної підготовки і відіграє значну роль у структурі навчання фахівців, які проходять військову службу за контрактом на посадах осіб офіцерського складу [4; 7].

Для вивчення особливостей організації спортивно-масової роботи студентів та курсантів військових спеціальностей було проведено дослідження на базі військово-юридичного факультету Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Військово-юридичний факультет – один з підрозділів Університету, який здійснює підготовку кваліфікованих юридичних кадрів для органів військової прокуратури, юридичної служби Міністерства оборони України, Військової служби правопорядку Збройних Сил України, Державної прикордонної служби України, Міністерства надзвичайних ситуацій України, Управління державної охорони України, Державної спеціальної служби транспорту Міністерства інфраструктури України, Внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України [5].

На факультеті вперше в Україні введена комбінована схема підготовки фахівців на бюджетній основі: «чотири роки – студент, п'ятий рік – курсант», яка дала змогу на практиці застосувати принцип інтегрування військової та цивільної освіти, суттєво знизити витрати на підготовку військових фахівців з вищою освітою. На факультеті велика увага приділяється розвитку фізичної культури і спорту. Фізична підготовка студентів та курсантів здійснюється на кафедрі загальновійськових та правових дисциплін. Основною формою фізичної підготовки є навчальні заняття, які плануються в обсязі 4 години на тиждень, з них 3 години – у сітці розкладу (2 години до обіду і 1 година – після обіду за рахунок самостійних занять) та 1 година за рахунок спортивно-масової роботи у світлий час доби. Для занять фізичною культурою та спортом на факультеті створено необхідні умови, у навчальних корпусах і гуртожитках функціонують спортивні та тренажерні зали та спортивні майданчики.

Студенти та курсанти факультету тренуються та беруть активну участь у змаганнях з олімпійських та

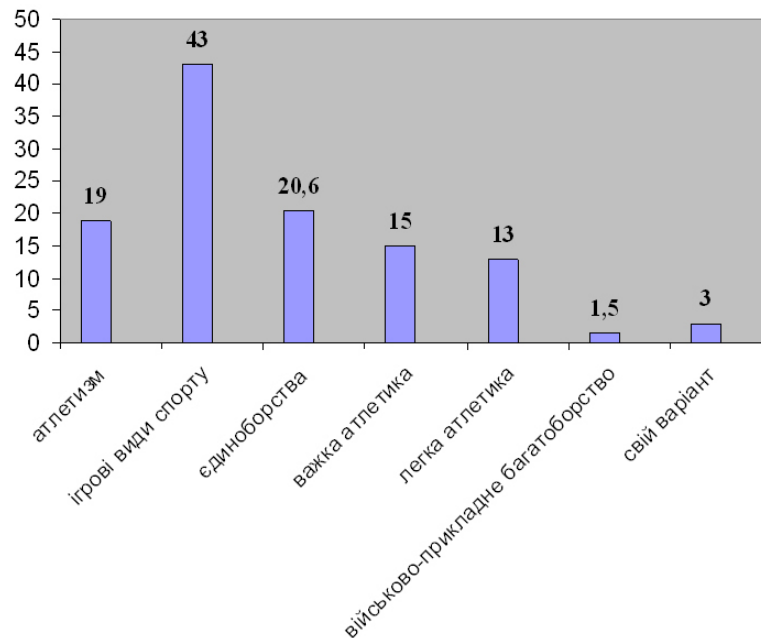

Рис. 1. Види рухової активності, які подобаються студентам 4 курсу (у %)

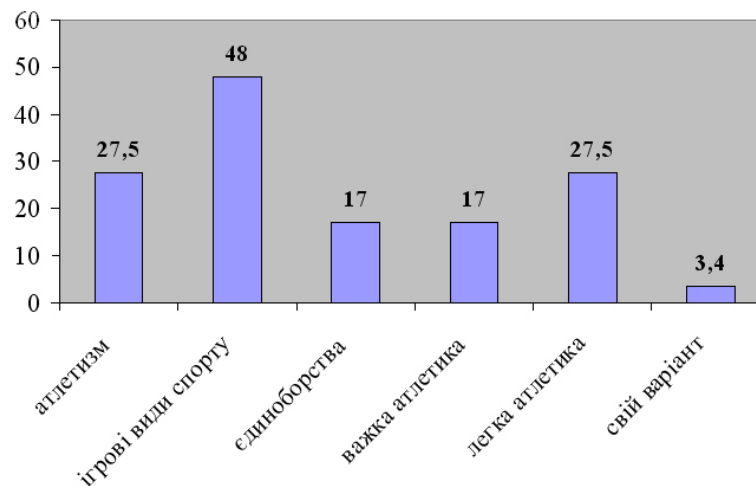

Рис. 2. Види рухової активності, які подобаються курсантам 5 курсу (у %)

неолімпійських видів спорту, для цього в Університеті створено спортивні клуби: Спортивний клуб вільної та греко-римської боротьби Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Шаховий спортивний клуб «Юридична академія», Плавальний спортивний клуб «Юридична академія», Клуб спортивних видів боротьби «Національна юридична академія України», Клуб боксу та кікбоксингу «Юридична академія», Волейбольний спортивний клуб «Юридична академія» [1].

На факультеті постійно працюють спортивні секції з таких видів спорту, як легка атлетика, футбол, волейбол, баскетбол, аеробіка, плавання, бокс, настільний теніс, дзюдо, армрестлінг, боротьба, шашки, шахи, туризм, спортивне орієнтування та інші. Щорічно в Університеті та на факультеті проводяться спортивні змагання і спортивно-масові заходи згідно з календарним планом [6], найбільш популярними з яких є змагання з міні-футболу на «Кубок декана», легкоатлетичне змагання «Осінній крос», військово-спортивні змагання «Козацькі розваги», які є однією із форм патріотичного виховання молоді.

Для того щоб визначити ставлення студентів і курсантів до занять фізичними вправами під час навчання та вибору видів фізичної активності у вільний від навчання час у ході дослідження було проведено опитування (анкетування). На рис. 1 і рис. 2 наведено види спорту, якими хотіли би займатися студенти і курсанти під час обов'язкових занять фізичною підготовкою у вищому навчальному закладі, при цьому більшості з них подобаються ігрові види спорту (футбол, волейбол, баскетбол) 43% та 48% відповідно, декілька менше обирають атлетизм 19% та 27,5%, єдиноборства (бокс, боротьба, дзюдо, тхеквон-до, тайський бокс тощо) 20,6% та 17%, важку атлетику 15% та 17%, легку атлетику 13% та 27,5%. Студенти 4 курсу обрали ще військово-прикладне багатоборство (1,5%), а як свій варіант: кіберспорт (1,5%) та плавання (1,5%).

Курсанти 5 курсу, як свій варіант, обрали плавання (3,4%) (рис. 2).

На питання «Чи займаєтесь Ви спортом у вільний від навчання час?» більшість студентів – 65%, відповіли, що не займаються і лише 35% займаються різними видами рухової активності, у тому числі: футбол – 21%, атлетизмом – 12,5%, боксом – 17%, бігом – 1,5%, важкою атлетику – 1,5%, плаванням – 1,5%, рукопашним боєм – 1,5%, тхеквон-до – 1,5%. Натомість, більшість курсантів – 69%, займаються спортом у вільний від навчання час, вони обирають атлетизм (тренажерний зал) – 90%, біг – 20%, футбол – 20%, плавання – 15%, велоспорт – 3,4%, теніс – 3,4%, волейбол – 3,4%, баскетбол – 3,4%. Не займаються спортом у вільний від навчання час 31% курсантів (рис. 3).

Серед студентів 4 курсу є три Кандидати у майстри спорту з боротьби, плавання, дзюдо та два Майстри спорту України з рукопашного бою та пауерліфтингу, серед курсантів 5 курсу є один Кандидат у майстри спорту з плавання. На питання «Чи брали Ви участь у спортивних змаганнях під час навчання у ВНЗ?» 25% студентів 4 курсу відповіли, що регулярно брали участь (3–4 рази на рік або частіше), 20,5% відповіли, що рідко (1–2 рази на рік), 16% – дуже рідко (1–2 рази за весь період навчання), 25% брали участь тільки як глядачі та 13% жодного разу не брали участь

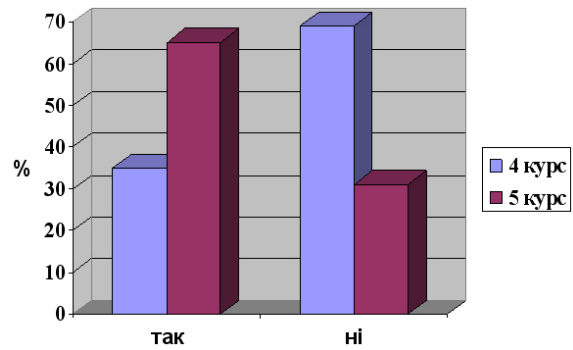

Рис. 3. Кількісні показники студентів 4 курсу та курсантів 5 курсу, які займаються спортом у вільний від навчання час (у %)

у змаганнях. Більшість курсантів 5 курсу – 24%, на жаль, брали участь у спортивних змаганнях під час навчання у ВНЗ дуже рідко (1–2 рази за весь період навчання), 27,6% – тільки як глядачі або жодного разу – 20,7%, лише 7% регулярно брали участь (3–4 рази на рік або частіше) у спортивних змаганнях та 17% рідко (1–2 рази на рік), результати подано на рис. 4.

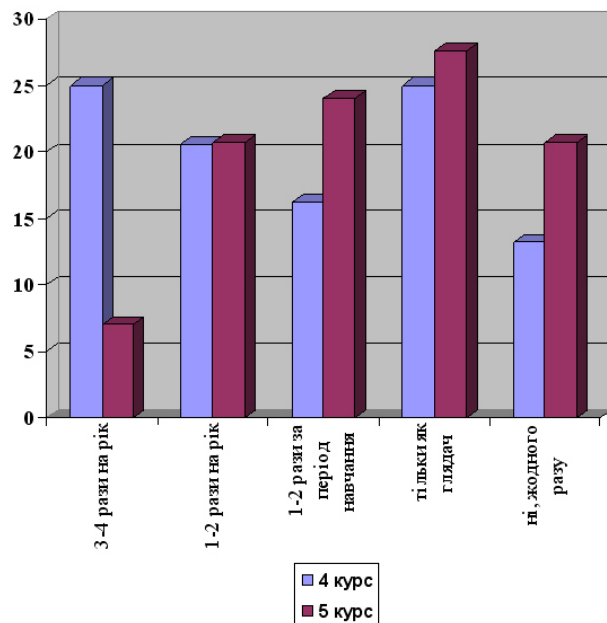

Рис. 4. Участь студентів 4 курсу та курсантів 5 курсу у спортивних змаганнях під час навчання у ВНЗ (у %)

Мотивами, які спонукають студентів і курсантів до занять фізичними вправами та різними видами спорту, для більшості опитуваних виявилися самовдосконалення та самореалізація, так відповіли 48,5% студентів і 65,5% курсантів, для забезпечення активного відпочинку (заповнення дозвілля) займаються 26% студентів та 27,6% курсантів, для спілкування із друзями – 6% студентів та 10% курсантів, для досягнення високих спортивних результатів – 19% студентів та лише 3,4% курсантів, для складання іспиту (вказав один курсант як «свій варіант») і взагалі не вважають потрібним займатися у вільний від навчання час – 6% студентів та 7% курсантів.

Слід зазначити, що лише 32% студентів 4 курсу та 45% курсантів 5 курсу планують обов'язково продовжити займатися обраним видом спорту після за-

кінчення навчання у ВНЗ, при цьому 44% студентів та 34,5% курсантів можливо продовжать зайняття, 10% студентів та 17,1% курсантів не планують займатися спортом після закінчення ВНЗ, в свою чергу 13% студентів і 3,4% курсантів ще не визначилися з відповіддю.

Проведене дослідження серед студентів 4 курсу та курсантів 5 курсу військово-юридичного факультету показало, що курсанти серйозно підходять до обраної професії та розуміють важливе значення фізичної підготовки у майбутній службі, вони здатні до об'єктивної оцінки рівня своєї фізичної підготовленості і готові до подальшого самовдосконалення.

Висновки:

1. Спортивно-масова робота є невід'ємною складовою фізичної підготовки студентів і курсантів, які проходять військову службу за контрактом на посадах осіб офіцерського складу, проводиться у вільний від навчання час і включає заняття у спор-

тивних секціях, виступи на спортивних змаганнях з олімпійських та неолімпійських видів спорту, участь у фізкультурно-спортивних заходах згідно з календарним планом вищого навчального закладу.

2. Різними видами рухової активності у вільний від навчання час займаються 69% опитаних курсантів і лише 35% студентів, при цьому 48% курсантів і 43% студентів обирають ігрові види спорту (футбол, волейбол, баскетбол), 65,5% курсантів і 48,5% студентів займаються спортом для самовдосконалення та самореалізації, при цьому 45% курсантів і 32% студентів планують обов'язково продовжити займатися обраним видом спорту після закінчення навчання у вищому навчальному закладі.

Перспективи подальших досліджень. Подальшого вивчення потребують питання популяризації та вивчення особливостей проведення спортивних змагань з олімпійських та неолімпійських видів спорту серед військовослужбовців.

Список використаної літератури:

1. Внутрішні змагання Університету у 2014 – 2015 рр. [Електронний ресурс] / Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – Режим доступу : nlu.edu.ua.
2. Настанова з фізичної підготовки у Збройних Силах України (НФП-2009), затверджена Наказом Міністра оборони України від 30.12.2009 № 685. – Київ, 2009.
3. Ольховий О. М. Рівень готовності випускників вищих військових навчальних закладів до управління фізичною підготовкою / О. М. Ольховий // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2012. – № 3. – С. 140–144.
4. Піддубний О. Г. Організація та проведення державного екзамену з дисципліни «Фізична підготовка» у Харківському військовому університеті. Навчально-методичний посібник / [Піддубний О. Г., Смірнов Б. П., Лисак Г. Г., Ольховий О. М.] – Харків, 2004. – 69 с.
5. Положення про військово-юридичний факультет Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого / Наказ від 24 червня 2014 року N 749/417 «Про затвердження Положення про військово-юридичний факультет Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» // Міністерства освіти і науки України, Міністерства оборони України. – К., 2014. – 20 с.
6. Спортивні клуби [Електронний ресурс] / Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». – Режим доступу : nlu.edu.ua.
7. Спорт у Збройних Силах України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства оборони України. – Режим доступу : mil.gov.ua/index.php/index.php?part=sport&lang=ua.
8. Фізична підготовка і спорт [Електронний ресурс] // Рік фізичної підготовки і спорту. Фізична підготовка і спорт в ЗС України. – 2012. – Режим доступу : fizo2012.blogspot.com/2012/01/i-i.html.

Стаття надійшла до редакції: 10.11.2015 р.

Опубліковано: 30.12.2015 р.

Анотація. Бондарь А. С., Кондращенко С. М. Спортивно-массовая работа студентов и курсантов, которые будут проходить военную службу по контракту на должностях лиц офицерского состава. **Цель:** изучение особенностей организации спортивно-массовой работы студентов и курсантов, которые будут проходить военную службу по контракту на должностях лиц офицерского состава. **Материал и методы:** применен комплекс методов: анализ литературных источников и документов, системный анализ, опрос (анкетирование), методы математической обработки данных. В анкетировании приняло участие 97 респондентов – 29 курсантов 5 курса и 68 студентов 4 курса военно-юридического факультета Национального университета «Юридическая академия Украины имени Ярослава Мудрого». **Результаты:** различными видами двигательной активности в свободное от учебы время занимаются 69% опрошенных курсантов и только 35% студентов, при этом 48% курсантов и 43% студентов выбирают игровые виды спорта (футбол, волейбол, баскетбол), 65,5% курсантов и 48,5% студентов занимаются спортом для самосовершенствования и самореализации, при этом 45% курсантов и 32% студентов планируют обязательно продолжить занятия избранным видом спорта по окончании учебы. **Выводы:** проведенное исследование студентов 4 курса и курсантов 5 курса военно-юридического факультета показало, что курсанты серьезно подходят к выбранной профессии и понимают важное значение физической подготовки в будущей службе, они способны к объективной оценке уровня своей физической подготовленности и готовы к дальнейшему самосовершенствованию.

Ключевые слова: военнослужащие, физическая подготовка, виды физической активности, виды спорта, спортивные соревнования.

Abstract. Bondar A. S., Kondraschenko P. Mass sports of students and cadets which server military contract in positions of officers. **Purpose:** study of features of organization of mass sports of students and cadets which server military contract in positions of officers. **Material and Methods:** analysis of literary sources and documents, analysis of the systems, questioning (questionnaire), methods of the mathematical processing of data. In a questionnaire 97 respondents – 29 cadets of a 5 course and 68 students of 4 courses of military-legal faculty of the Yaroslav Mudryi National law university. **Results:** 69% cadets and only 35% students are engaged in the different types of motive activity in free time, here 48% cadets and 43% students elect the playing types of sport (football, volley-ball, basket-ball), 65,5% cadets and 48,5% students go in for sports for self-perfection and self-realization, here 45% cadets and 32% students plan necessarily to prolong to be engaged in the select type of sport upon termination of studies in higher educational establishment. **Conclusions:** the Study 4th Year Students And Students Of The 5th Year Of Military Faculty Of Law Has Shown That The Students Serious About Their Chosen Profession And Understand The Importance Of Physical Fitness In A Future Service, They Are Able To Objectively Assess The Level Of Their Physical Readiness And Are Ready For Further Self-Improvement.

Keywords: servicemen, physical preparation, types of physical activity, types of sport, sporting competitions.

References:

1. *Vnutrishni zmagannya Universitetu u 2014 – 2015 rr.* [Internal competition University in 2014 - 2015 rr.], Access mode : nlu.edu.ua. (ukr)
2. *Nastanova z fizichnoi pidgotovki u Zbroynikh Silakh Ukraini (NFP-2009), zatverdzhena Nakazom Ministra oboroni Ukraini vid 30.12.2009 № 685* [Guidelines for physical training in the Armed Forces of Ukraine (NFP-2009), approved by the Minister of Defence of Ukraine of 30.12.2009 № 685], Kiv, 2009. (ukr)
3. *Olkhoviy O. M. Slobozans'kij nauk.-sport. visn.* [Slobozhanskyi science and sport bulletin], Kharkiv, 2012, vol.3, p. 140–144.
4. *Piddubniy O. G., Smirnov B. P., Lisak G. G., Olkhoviy O. M. Organizatsiya ta provedennya derzhavnogo yekzamenu z distsiplini "Fizichna pidgotovka" u Kharkivskomu viyskovomu universiteti. Navchalno-metodichniy posibnik* [Organizing and conducting public examination in the discipline "Physical training" at the Kharkov Military University. Instructor's Manual], Kharkiv, 2004, 69 p. (ukr)
5. *Polozhennya pro viyskovo-yuridichniy fakultet Natsionalnogo yuridichnogo universitetu imeni Yaroslava Mudrogo* [Regulations on Military Law Faculty of Law of the National University Yaroslav the Wise], Kyiv, 2014, 20 p. (ukr)
6. *Sportivni klubi* [Sports clubs], Access mode : nlu.edu.ua. (ukr)
7. *Sport u Zbroynikh Silakh Ukraini, Ofitsiyinyi sayt Ministerstva oboroni Ukraini* [Sport in the Armed Forces of Ukraine, Official website of the Ministry of Defense of Ukraine], Access mode : mil.gov.ua/index.php/index.php?part=sport&lang=ua. (ukr)
8. *Fizichna pidgotovka i sport, Rik fizichnoi pidgotovki i sportu. Fizichna pidgotovka i sport v ZS Ukraini* [Physical training and sports, Year of physical training and sports. Physical training and sports in the Armed Forces of Ukraine], 2012, Access mode : fizo2012.blogspot.com/2012/01/i-i.html. (ukr)

Received: 10.11.2015.

Published: 30.12.2015.

Бондар Анастасія Сергіївна: к. фіз. вих., доцент; Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська, 99, м. Харків, 61058, Україна.

Бондарь Анастасия Сергеевна: к. физ. восп., доцент; Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская, 99, г. Харьков, Украина.

Anastasia Bondar: PhD (Physical Education and sport); Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str., 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0002-2816-4985

E-mail: anastasiabond1@ukr.net

Кондращенко Світлана Михайлівна: Харківська державна академія фізичної культури: вул. Клочківська, 99, м. Харків, 61058, Україна.

Кондращенко Светлана Михайловна: Харьковская государственная академия физической культуры: ул. Клочковская, 99, г. Харьков, Украина.

Svitlana Kondraschenko: Kharkiv State Academy of Physical Culture: Klochkivska str., 99, Kharkiv, 61058, Ukraine.

ORCID.ORG/0000-0002-5129-4331

E-mail: kondrashenko.s@mail.ru

Бібліографічний опис статті:

Бондар А. С. Спортивно-масова робота студентів і курсантів, які проходять військову службу за контрактом на посадах осіб офіцерського складу / А. С. Бондар, С. М. Кондращенко // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків : ХДАФК, 2015. – № 6(50). – С. 35–39. – dx.doi.org/10.15391/snsv.2015-6.005

